Aanpak realisatie opgave Spreidingswet
19 november 2026

1. Aanleiding

De gemeente Bunschoten heeft een wettelijke taakstelling om 129 opvangplekken voor asielzoekers en 8 plekken voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) te realiseren[1]. Bunschoten heeft tot op heden geen formele stappen gezet om te voldoen aan de wettelijke taakstelling die voortvloeit uit de Spreidingswet (Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen).

Op 9 april 2026 hebben alle gemeenten in Nederland een eerste brief ontvangen met de bevindingen van het ministerie, de gemeente Bunschoten bevond zich toen op trede 2. Gemeenten die niet voldeden aan hun wettelijke taak, kregen daarbij het verzoek om nadere toelichting te geven over de reden van die tekortkoming en over de maatregelen die zij gaan nemen om alsnog aan de verplichtingen te voldoen. Vervolgens zijn deze gemeenten uitgenodigd voor een gesprek op ambtelijk niveau.

Als gevolg hiervan is de Rijksoverheid overgegaan tot opschaling. Per 24 juli 2026 is Bunschoten officieel op trede 3 van de interventieladder interbestuurlijk toezicht[2] geplaatst. Hiermee staan we onder actief toezicht van de minister van Asiel en Migratie

Vervolgens is het college uitgenodigd voor een gesprek op het ministerie op 20 oktober jl. De gemeente Bunschoten was vertegenwoordigd door de burgemeester, de portefeuillehouder en ambtelijke ondersteuning. De uitkomst van dit gesprek is in een brief op 22 oktober bevestigd met daarin de volgende opdracht: *"Uiterlijk 4 weken na dagtekening van deze brief 19 november 2026 stuurt u een brief aan het ministerie om te laten weten op welke termijn de taakverwaarlozing wordt hersteld, zo concreet mogelijk.*

Met dit document geven we invulling aan deze opdracht.

De uitvoering van de Spreidingswet is een verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. De gemeenteraad heeft vanuit zijn kaderstellende en controlerende rol bevoegdheden die van invloed zijn op de verdere uitwerking van de plannen, onder meer op het gebied van financiën en ruimtelijke besluitvorming:

- Budgetrecht: De gemeenteraad gaat over de goedkeuring van de benodigde financiering en eventuele begrotingswijziging;

[1] Staatscourant 2026, 9053 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen
[2] Volgende fase in het interbestuurlijk toezicht Spreidingswet | Rijksoverheid.nl

- Ruimtelijke ordening: De gemeenteraad kan (afhankelijk van de locaties) bevoegd zijn voor het nemen van besluiten (dan wel bindend adviesrecht) in het kader van de Omgevingswet;
- Het plan van aanpak: Onder de Wet RGT verwacht de toezichthouder dat er een concreet plan van aanpak[3] ligt.

2. Doel

Het doel van dit plan van aanpak is om te beschrijven hoe we gaan voldoen aan de wettelijke taakstelling vanuit de Spreidingswet, waarbij we de gemeenteraad en inwoners actief willen betrekken. Het college zet in op besluitvorming over een voorkeursrichting in het derde kwartaal van 2027, waarna de procedurefase kan starten. Dit is echter nog wel van veel factoren afhankelijk die we in dit document verder beschrijven. Met de opstelling van dit plan van aanpak willen we verdere opschaling in het kader van de Wet RGT en verlies van regie voorkomen.

3. Scope en afbakening

Dit plan van aanpak beschrijft het proces en stappen van de afgelopen periode en welke stappen de gemeente wil nemen om te komen tot het beoogde resultaat. Het is dus met name procesgericht. Dit plan van aanpak bevat uitdrukkelijk nog geen concrete locaties. Over concrete locaties kan nu nog geen uitspraak worden gedaan en nadere afstemming met de gemeenteraad over de uitwerking van het plan van aanpak is hier een eerste belangrijke stap in.

4. De gemeente Bunschoten

Wij zijn een hechte gemeente met een sterke identiteit en cultuur. Onze gemeente heeft een eigen identiteit die zich kenmerkt door een christelijke signatuur, een sterk ondernemersklimaat en verenigingsleven met de focus op zelfstandigheid. Het gezamenlijk inzetten voor de goede zaak is dan ook een uitgangspunt van de gemeente. Tegelijkertijd zien we ook dat er de spankracht onder druk staat. Die spanning valt ook terug te lezen in het coalitieakkoord: “Verantwoordelijkheid en solidariteit zijn belangrijk om nieuwkomers een waardige plek in de samenleving te kunnen bieden. Tegelijkertijd zien we dat de Rijksoverheid haar asielbeleid niet op orde heeft. Goede integratie van nieuwkomers in de lokale gemeenschap vinden we belangrijk. We constateren dat onze gemeente hierin al veel doet. We huisvesten op dit moment al minstens 700 arbeidsmigranten, circa 70 vluchtelingen uit Oekraïne en jaar in jaar uit de nodige statushouders. We merken dat hiermee de spankracht van onze lokale gemeenschap zwaar onder druk staat. Dit zien we

[3] Let op: daarmee wordt door de wet niet voorliggend plan van aanpak bedoeld.

terug in de druk op onderwijs, gezondheidszorg, woningmarkt, (sociale) infrastructuur en openbare orde."[4]

Wij staan als gemeente voor een goede leefkwaliteit voor onze inwoners. Veiligheid, toegang tot basisbehoeften, als wonen en voorzieningen, zijn leidend. Het borgen van het welzijn en de veiligheid van onze inwoners zal altijd een randvoorwaarde zijn. Onze gemeente heeft te maken met schaarste op het gebied van voorzieningen, zoals jeugdzorg, en onderwijs, maar ook in het fysieke domein. Denk aan de woningopgave, energietransitie, stikstofproblematiek. Een specifiek voorbeeld is de netcongestieproblematiek, waarbij Bunschoten zich in het op een na zwaarste congestiegebied bevindt. Daarbij kenmerkt Bunschoten zich als een gemeente met veel bedrijvigheid en heeft een aantal grote bedrijventerreinen, met slechts frictieleegstand van de bedrijfspanden.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente op verschillende momenten onderzocht welke mogelijkheden er binnen Bunschoten beschikbaar zouden kunnen zijn voor de realisatie van asielopvang. Daarbij is gekeken naar zowel bestaande als potentiële toekomstige locaties. Ook zijn gesprekken gevoerd met relevante partners, waaronder het COA, de Provincie Utrecht en omliggende gemeenten, om mogelijkheden voor opvang en samenwerking te verkennen.

Deze verkenningen hebben tot op heden niet geleid tot een concrete en uitvoerbare locatie. De belangrijkste oorzaken hiervoor liggen in de beperkte beschikbaarheid van geschikte locaties, ruimtelijke beperkingen en het feit dat onderzochte mogelijkheden uiteindelijk niet realiseerbaar bleken.

De gemeente zet deze inspanningen voort. We hebben inmiddels een projectleider aangetrokken. In het kader van dit plan van aanpak worden de mogelijkheden opnieuw integraal onderzocht, waarbij ook gebruik wordt gemaakt van ondersteuning van externe partners. In dat kader is recent eveneens contact gelegd met het asielondersteuningsteam van de VNG om te bezien op welke wijze deze expertise kan bijdragen aan het vervolgtraject.

Recent is er ook contact opgenomen met het VNG-asiel ondersteuningsteam over mogelijke ondersteuning vanuit die kant voor onze gemeente. Hoe dit precies vorm te geven is onderdeel van het vervolgproces.

5. Aanpak en activiteiten

Voor de aanpak van een project maken we onderscheid g in verschillende planfasen.

[4] Coalitieakkoord | Gemeente Bunschoten

In de volgende paragrafen lichten we deze fases toe. Dit plan van aanpak richt zich met name op de verkenningsfase en de uitwerkingsfase. Waarbij we ons bewust zijn van het feit dat de vraag van het ministerie pas volledig beantwoord is als we in de realisatiefase zijn.

Verkenningsfase

Deze fase willen we starten met het actief betrekken van de gemeenteraad en inwoners. Een belangrijk aspect hiervan is ook het participatieproject om te komen tot draagvlak binnen de gemeenteraad en bij de inwoners (communicatie en participatie wordt onder hoofdstuk 6 uitgebreider toegelicht).

Vervolgens wordt gezocht naar mogelijk geschikte locaties. De zoektocht vindt plaats aan de hand van vooraf gestelde criteria. Raad en inwoners worden betrokken bij het opstellen van deze criteria en bij de afweging van de locaties. Uit eerdere inventarisaties is al gebleken dat locaties zeer schaars zijn en er op dit moment geen geschikte locatie voor handen is. Dit geldt voor zowel woningen als leegstaande bedrijfspanden.

We zullen een nieuwe inventarisatie doen en hiervoor ook externe deskundigheid betrekken. We zullen dit breed insteken en zowel bebouwde als onbebouwde terreinen. Er zal ook contact worden gezocht met particuliere eigenaren om te vernemen of er bereidheid bestaat om hun eigendom al dan niet tijdelijk beschikbaar te stellen.

Daarnaast gaan we gesprekken aan met onze buurgemeenten om de mogelijkheid te verkennen de opgave in samenwerking met een andere gemeente te vervullen. Ook inventariseren we welke mogelijkheden er zijn om in K80 verband samen op te trekken.

Uitwerkingsfase

In de uitwerkingsfase worden samen met partners de verdere uitwerking gedaan op basis van de resultaten van de verkenningsfase. Voordat we met plannen naar buiten treden is het belangrijk om te weten wat er ruimtelijk mogelijk is, hoe het er globaal uit gaat zien en of er echt zicht is op realisatie. Zicht op de kosten van exploitatie, beschikbare middelen en wie dit betaalt. In elke fase is communicatie en participatie een belangrijke pijler om inwoners te betrekken bij mogelijke locaties.

Naar aanleiding van bovengenoemde uitwerking worden de volgende stappengenomen:

1. Besluitvorming college en gemeenteraad om voorlopige ideeën/ schetsen vrij te geven voor informatie en overleg met de omgeving
2. Inloopavond met als doel informeren en participeren. Participatie gaat in deze fase dan niet om locatiekeuze maar vooral over de nadere invulling.

Procedure fase

In de procedure fase worden formele zaken opgepakt en uitgewerkt. En omvat in het algemeen de volgende onderdelen:

a) Vergunningaanvraag voorbereiden, opstellen ETFAL[5]-motivering en procedures doorlopen;
b) Onderzoeken zoals milieuonderzoeken (geluid, geur, bodem), ecologische onderzoek, natuurvergunningen etc.;
c) Indien van toepassing: Voorbereiding bouw- en woonrijp maken;
d) Overeenkomsten sluiten tussen COA en eigenaren of gemeente Bunschoten;
e) Communicatie met omgeving.

Realisatiefase

Afhankelijk van de keuzes zal een gebouw verbouwd worden of zal een gebied bouwrijp gemaakt worden in het geval van nieuwbouw. In dit laatste geval is de aanleg van de openbare (ondergrondse) voorzieningen een belangrijk aandachtspunt (water, stroom en riolering). Ook zal er aandacht zijn voor voorzieningen die de gemeente wettelijk moet regelen. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van toegang tot onderwijs, leerlingenvervoer, jeugdzorg en publieke gezondheidszorg. De gemeente kan ook inzetten op binding met de lokale samenleving, zoals het inzetten van vrijwilligers (op gebied van sport/spel/taal) en het inzetten op werk bij (lokale) werkgevers.

Exploitatiefase

Dit betreft de fase dat de opvanglocatie in gebruik wordt genomen. De verantwoordelijkheid voor het beheer en de exploitatie ligt bij het COA.

6. Motie gemeenteraad

De gemeenteraad heeft in de vergadering van 5 november 2026 unaniem een motie aangenomen die dertien punten meegeeft. In de bijlage is deze motie te vinden. Een aantal punten zijn al in dit document verwerkt. De rest nemen we in de verdere uitwerking waar mogelijk mee.

- We realiseren niet meer opvangplaatsen dan uit de Spreidingswet voortvloeit.
- Het schaalniveau moet passend zijn bij onze gemeente en de plannen mogen er niet voor zorgen dat er meer druk op de voorzieningen ontstaat.
- Voorkeur is een ingroeimodel voor ons, waarbij opschaling plaatsvindt ná een positieve tussentijdse evaluatie, waar de veiligheid vooraf goed geregeld is en waar vooraf de looptijd is vastgelegd.
- De op te vangen mensen participeren vanaf het begin via taal, onderwijs, vrijwilligerswerk, en waar mogelijk regulier werk.

[5] evenwichtige toedeling van functies aan locaties

7. Communicatie/participatie

Wij vinden participatie van inwoners en ondernemers in elk project zeer belangrijk maar beseffen dat het in dit geval zeker van groot belang is. We willen inwoners transparant en open informeren over de stappen die we gaan zetten en hen laten meedenken waar mogelijk. Dit kan leiden tot betere plannen en meer draagvlak Een uitgebreid participatietraject kost tijd en energie en moet zorgvuldig worden ingericht.

We zijn ons bewust van de grote gevoeligheden in dit traject. We zien wat er in andere gemeenten gebeurt. We staan in nauw contact met andere gemeenten waarbij we zowel van de best practises als de incidenten leren. Wat in ieder geval zeer duidelijk is dat participatie van essentieel belang is,

De wettelijke taakstelling staat vast. Participatie richt zich op de wijze waarop uitvoering wordt gegeven, niet op de vraag óf uitvoering plaatsvindt. De ruimte voor participatie ligt daarmee in de keuze voor een zorgvuldige uitvoering, de randvoorwaarden, de inrichting van de opvang en de wijze waarop de omgeving daarbij wordt betrokken.

Wij zijn ervan overtuigd dat zonder een goed participatietraject het niet mogelijk is tot een goede uitvoering van onze taakstelling te komen. Daarom willen we hier uitgebreid de tijd voor nemen en zowel de gemeenteraad als onze inwoners actief te betrekken om tot een mogelijke goede locatie te komen, maar ook zeker in het potentiële traject erna om een daadwerkelijke asielopvang te regelen. Het doel van participatie is niet om volledige overeenstemming te bereiken. Het doel is om belanghebbenden tijdig, eerlijk en duidelijk te informeren, hun belangen en zorgen serieus te betrekken en transparant te zijn over de invloed die zij wel en niet hebben.
Daarbij gelden vier uitgangspunten:

- Wees duidelijk over de beslisruimte. Maak expliciet wat al besloten is, wat nog openstaat en wie uiteindelijk beslist.
- Begin met luisteren. Zorg dat zorgen, vragen en lokale kennis vroeg in het proces zichtbaar worden.
- Maak participatie aantoonbaar. Leg vast welke inbreng is opgehaald, wat ermee is gedaan en waarom bepaalde voorstellen wel of niet zijn overgenomen.
- Blijf communiceren na een formeel besluit. Draagvlak en vertrouwen worden niet alleen vóór besluitvorming gevormd, maar juist ook tijdens eventuele realisatie en exploitatie.

Het participatieproces wordt opgebouwd uit vijf fasen:

1. Voorbereiden: stakeholders inventariseren, zorgen en belangen vooraf analyseren, beslisruimte vaststellen en bestuurlijke rollen bepalen.
2. Informeren: feiten, proces, planning, verantwoordelijkheden en participatieruimte openbaar maken.
3. Luisteren: gesprekken voeren met direct betrokkenen en actief ophalen welke zorgen, belangen, kansen en lokale kennis aanwezig zijn.

4. Wegen en besluiten: participatie-inbreng combineren met ruimtelijke, juridische, financiële en maatschappelijke afwegingen.
5. Terugkoppelen en structureel contact onderhouden: voor iedere belangrijke inbreng aangeven wat ermee is gedaan. Na een eventueel locatiebesluit doorgaan met omgevingsmanagement en een vast overleg tussen gemeente, COA, omwonenden, ondernemers en maatschappelijke partners.

De kern van de aanpak is steeds dezelfde: wees precies over wat vaststaat, wees transparant over wat nog beïnvloedbaar is en laat achteraf aantoonbaar zien wat er met de inbreng is gebeurd. En één conclusie is belangrijk: succesvolle participatie betekent niet dat de weerstand verdwijnt. Het realistische criterium voor succes is daarom niet "iedereen is vóór", maar: verschillende stemmen zijn gehoord, belangen zijn aantoonbaar gewogen, de beslisruimte was eerlijk en concrete zorgen hebben waar mogelijk tot concrete maatregelen geleid.

8. Planning en organisatie

We zijn een kleine gemeente met een compact ambtelijk apparaat. Dit betekent voor de organisatie dat er snel gehandeld kan worden en lijnen kort zijn, maar dat er wel beperkingen zijn in de vorm van capaciteit en mogelijkheden. Vandaar dat er al een externe projectleider is aangetrokken om dit project te leiden.

We willen ook de tijd nemen om de gemeenteraad en onze inwoners goed te betrekken in dit proces. Daarom rekenen we met een ruime planning zodat er voldoende draagvlak gecreëerd kan worden. Het ontbreken van een direct beschikbare locatie kan invloed hebben op de planning.

Activiteit / mijlpaal	**Periode**
Gesprekken over mogelijkheden tot samenwerking K80-verband	Q4 2026
Onderzoek naar juridische (on)mogelijkheden en samenwerkingsconstructies	Q4 2026
Gesprekken en afstemming extern met o.a. COA, provincie Utrecht en Kansenmakersteam, omliggende gemeenten, Veiligheidsregio Utrecht, maatschappelijke partners, etc.	Q4 2026 - Q1 2027
Strategische sessie met ondersteuningsteam Asiel van de VNG	Q4 2026 - Q1 2027
Start actualisatie en verbreding locatieonderzoek	Q1 2027
In kaart brengen capaciteit, uitvoeringslasten, financiële gevolgen en beschikbare compensatieregelingen	Q1 2027
Opstellen communicatie- en participatieplan	Q1 2027
Bespreken plan van aanpak met gemeenteraad en bepalen vervolgproces	Q1 2027
Inventarisatie en eerste beoordeling potentiële locaties	Q1 - Q2 2027
Verkenning mogelijkheden particuliere initiatieven en regionale samenwerking	Q1 - Q2 2027

Afronding eerste haalbaarheidsscan van kansrijke locaties	Q2 2027
Uitwerking plan van aanpak en nadere onderzoeken naar kansrijke locaties	Q2 2027
Participatieproces met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners	Q2 - Q3 2027
Besluitvorming over een voorkeursrichting	Q3 2027
Uitwerking voorkeursrichting samen met COA en betrokken partners	Q3 - Q4 2027
Besluitvorming gemeenteraad over vervolgstappen en benodigde randvoorwaarden	Q3 2027

9. Risico's

Wij zien een aantal grote risico's om uiteindelijk uitvoering te kunnen geven aan de opdracht van de Spreidingswet, Deze zijn gedurende het plan van aanpak al benoemd, maar worden hier expliciet benoemd.

Draagvlak

Het is voor ons van essentieel belang dat er voldoende draagvlak is voor een locatie of verschillende locaties, zowel bij de gemeenteraad als bij onze inwoners. Het creëren van draagvlak vraagt van de gemeente heldere communicatie en goede participatiemogelijkheden. Hier willen we als gemeente de tijd voor nemen om dit goed aan te pakken zodat een uiteindelijke locatie(s) op voldoende steun kan rekenen.

Het draagvlak is in de basis niet groot gezien de grote druk die nu al op de woningmarkt, bedrijven en voorzieningen ligt. In de woorden van onze gemeenteraad: "Wie van onze gemeenschap vraagt mensen op te vangen, rekening moet houden met de draagkracht van onze gemeenschap. Juist ten aanzien van die lokale draagkracht lopen wij tegen grenzen aan waar het gaat om onderwijs, gezondheidszorg, onze woningmarkt, (sociale) infrastructuur en de openbare orde."

Locatie

De gemeente Bunschoten kampt met schaarste op het gebied van ruimte. De vraag naar woningen en bedrijfspanden is veel groter dan het aanbod. Er is nagenoeg geen leegstand. Hierdoor is er op dit moment geen pand wat direct beschikbaar of bruikbaar is.

Kleine organisatie

We zijn een kleine gemeente met een compact ambtelijk apparaat. Dit heeft een aantal voordelen, zoals korte lijnen (zowel intern als richting de inwoners), maar maakt ook dat de capaciteit voor extra taken (zoals de uitvoering van de Spreidingswet) beperkt is. Hierdoor komen andere taken onder druk te staan.

Interbestuurlijk toezicht

De gemeente bevindt zich momenteel op trede 3 van de interventieladder uit de Wet revitalisering generiek toezicht. Als onvoldoende voortgang wordt aangetoond, bestaat het risico dat wordt opgeschaald naar een volgende trede van toezicht. Dit kan leiden tot verlies

van gemeentelijke regie, verdere bestuurlijke interventies door het Rijk en uiteindelijk indeplaatsstelling.

Financiële onzekerheid
Op dit moment bestaat nog geen volledig inzicht in de totale kosten van voorbereiding, realisatie en ondersteuning van een opvanglocatie. Hoewel verschillende rijksregelingen voorzien in compensatie van kosten, bestaat onzekerheid over de mate waarin alle gemeentelijke kosten voor personeel, onderzoek, participatie en eventuele aanvullende voorzieningen volledig worden vergoed. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke begroting.

10. Financiën

Onder de "Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten[6]" kan de gemeente een aanvraag doen voor een specifieke uitkering bij de minister van Asiel en Migratie voor de opvang dan wel huisvesting. Dit gaat over de: transitiekosten, exploitatiekosten of uitvoeringskosten. Ook kan een uitkering aangevraagd worden ter bekostiging van bijzondere kosten of frictiekosten. De hoogte van een eventuele uitkering is afhankelijk van de gemaakte kosten, het soort opvang en de beddencapaciteit.

Op voorhand is nog niet duidelijk of alle kosten die we als gemeente maken, volledig terug te vorderen zijn, terwijl dit wel door de raad als voorwaarde is gesteld: "Bunschoten en zijn inwoners draaien niet op voor de financiële gevolgen en reguliere gemeentelijke dienstverlening wordt niet uitgehold."

11. Juridisch

De gemeente moet volgens de Spreidingswet zorgdragen voor het ter beschikking stellen van een locatie of accommodatie aan het COA. En de gemeente is verantwoordelijk voor de communicatie en de verlening van de noodzakelijke gemeentelijke vergunningen van de opvangvoorziening.

Het COA is wettelijk verantwoordelijk voor de opvang, begeleiding en huisvesting van asielzoekers in Nederland en de financiering. Voor de zoektocht naar locaties (en uiteindelijke vergunningen aanvragen) zet het COA eigen vastgoedregisseurs in. Die beoordelen potentiële locaties op hun geschiktheid en onderhandelen over huur of koop van gronden en gebouwen, en het opstellen van contracten. De voorbereiding zoals het aanvragen van ontvankelijke vergunningen, uitvoeren van allerhande onderzoeken, etc. is een verantwoordelijkheid van het COA en niet van de gemeente.

[6] De regeling is hier te raadplegen: wetten.nl - Regeling - Regeling tijdelijke bekostiging opvang en huisvesting gemeenten - BWBR0052748

Naar verwachting moet er uiteindelijk ook een bestuursovereenkomsten worden opgesteld tussen het COA en de gemeente over onder andere de capaciteit, de looptijd, de financiering en de veiligheid.

12. Besluitvorming en akkoord

Dit plan van aanpak is als antwoord op de brief van het ministerie van Asiel en Migratie besproken in het college van B&W van de gemeente Bunschoten op 17 november 2026 en vastgesteld op 19 november 2026.

Het plan is vervolgens aan de Minister van Asiel en Migratie verzonden. Ook is dit ter informatie aan de gemeenteraad verstuurd.